

Rasa a Tożsamość w Społecznościach Polsko-Afrykańskich w Polsce.

Sarah Grunberg

Streszczenie

W niniejszej rozprawie poruszam temat rasy, tożsamości oraz nierówności, z jakimi we współczesnej Polsce borykają się polsko-afrykańskie społeczności. Polska jest w tym kontekście krajem o dwóch wyróżniających go cechach. Po pierwsze, z historycznego punktu widzenia Polska była krajem rasowo homogenicznym, w którym biali Polacy stanowili zdecydowaną etniczną większość. Po drugie, obecnie w Polsce dokonują się gwałtowne przeobrażenia o charakterze społecznym, oraz demograficznym. Te dwa zjawiska składają się na specyficzną atmosferę, istotną dla osób przybywających i osiedlających się w Polsce; dotyczy się to zwłaszcza osób rasy innej niż biała i ich rodzin.

W ramach tego kontekstu przyglądam się dwóm pokrewnym sobie zjawiskom. Pierwszym jest ukształtowanie się tożsamości mniejszości trzech grup: czarnoskórych Afrykanów; dzieci z rodzin dwurasowych, w których jedno z rodziców jest czarnoskóre i pochodzi z Afryki, drugie zaś białe i pochodzi z Polski; oraz nowej grupy, mianowicie białych polskich kobiet, mających za partnerów czarnoskórych Afrykanów. Mniejszość można zdefiniować następująco: jest to „grupa ludzi, która odróżnia się od społeczeństwa, w którym żyje, pod względem cech fizycznych bądź kulturowych, oraz jest z tego względu traktowana odmiennie i nierówno, i z tej przyczyny uważa się za obiekt zbiorowej dyskryminacji (Viladrich i Loue, 2009, s. 1). Białe Polki pozostające w związkach z czarnoskórymi Afrykanami stanowią zatem posiadającą tożsamość mniejszość, ponieważ ze względu na dobór partnera traktowane są odmiennie i nierówno. Mniejszość posiadająca określoną tożsamość współistnieje z dominującą większością, również obdarzoną tożsamością, która to większość korzysta ze znaczniejszych przywilejów, oraz cieszy się wyższą pozycją społeczną (Viladrich i Loue, 2009, s. 1).

Wszystkie wymienione wyżej grupy opracowują strategie tożsamościowe, oraz rozwijają osobistą i społeczną świadomość samych siebie (Howard, 2000), z której korzystają w codziennym życiu i do której odwołują się w swoim pojmowaniu świata. Jednocześnie organizuje się społeczność, na której kształt wpływ ma makrospołeczny kontekst, a także

mikrospołeczne interakcje pomiędzy czarnoskórymi Afrykanami, białymi Polkami oraz ich dwurasowymi dziećmi. Tworzy się związek pomiędzy tożsamością mniejszości, społecznością rasową i procesami ich wzajemnego oddziaływania. Na proces tworzenia się społeczności i tożsamości mniejszości wpływ mają: (a) rozbieżne ideologie społecznej nierówności, oraz kosmopolityzmu, (b) krzyżowanie się ras i płci. Nierówność, kosmopolityzm, oraz intersekcyjność stanowią ramy moich badań.

Poruszam się w obszarach dwóch podstawowych zagadnień. Pierwszy obszar dotyczy tworzenia się tożsamości.

- (1) Na czym polegają strategie tożsamościowe czarnoskórych Afrykanów, białych Polek, oraz ich dwurasowych dzieci? W jaki sposób tożsamości rasowe krzyżują się z tożsamościami płciowymi? Jak konsekwencje owych tożsamości rzutują na codzienne życie, w którym podstawowy problem stanowi ideologia nierówności, zaś kosmopolityzm pozostaje jedynie ideałem?

Drugi obszar traktuje o tworzeniu się społeczności, a zwłaszcza o związku pomiędzy tożsamością, a społecznością.

- (2) W jaki sposób w środowisku tym wyłoniły się społeczności (istniejące zarówno w sensie fizycznym, jak i wirtualnym) składające się z grup mniejszości rasowych? Jak tego rodzaju społeczności, jako nowo powstałe zjawisko, wpływają na strategie tożsamości mniejszości?

W latach 2011-2015 przeprowadziłam łącznie trzydzieści trzy obszernie wywiady oraz wiele nieformalnych rozmów w różnych okolicznościach z przedstawicielami polsko-afrykańskich społeczności. Szczegóły na temat tych rozmów zawarłam w aneksie.